

Η νατοϊκή επιδρομή στη Γιουγκοσλαβία, η ορθοδοξία, ο ναζισμός, ο Διαφωτισμός και το δίκαιο του ισχυροτέρου

Η νατοϊκή επιδρομή στη Γιουγκοσλαβία προκάλεσε στο λαό μας γενική αγανάκτηση. Στη Δυτική Ευρώπη και την Αμερική γενική επιδοκιμασία. Η απίστευτη, γι' αυτούς που δεν τα παρακολουθούν, μονομέρεια και «ξύλινη γλώσσα» των δυτικών ΜΜΕ δείχνει πόσο τεχνητή είναι η διάκριση ανάμεσα στο λεγόμενο «ολοκληρωτισμό» και το λεγόμενο «πλουραλισμό» της Δύσης και των διανοουμένων της. Χρειάστηκε να κλιμακωθούν τα νατοϊκά εγκλήματα για να αρχίσουν να ακούγονται κάποιες διστακτικές και παράταιρες φωνές διαμαρτυρίας. Ωστόσο, η συμπαράστασή μας προς τους Γιουγκοσλάβους, που εκφράζεται από το μακαριώτατο αρχιεπίσκοπο Αθηνών ως την εξωκοινοβουλευτική Αριστερά, προϋποθέτει διάφορες ιδεολογικές παραδοχές που δεν είναι πάντα σαφείς και συνειδητές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, οι παραδοχές αυτές εκφράζουν αντισημιτικά ιδεολογήματα, πράγμα που θα είχε ίσως αποφευχθεί αν η κυβέρνηση και τα κόμματα του Ισραήλ και οι δικές μας ισραηλιτικές κοινότητες είχαν καταδικάσει απερίφραστα τη νατοϊκή γενοκτονία.

Ορισμένοι, όπως ο μακαριώτατος, συσχετίζουν τη συμπαράσταση προς τους Γιουγκοσλάβους με το «ομόδοξον», αφού είναι κι αυτοί ορθόδοξοι όπως κι εμείς. Στην άποψη αυτή αντιτάχθηκε το καταρχήν ορθό επιχείρημα ότι θα είχαμε καθήκον συμπαράστασης ακόμα κι αν οι Γιουγκοσλάβοι ήταν αλλόδοξοι, αλλόθρησκοι ή άθεοι.

Ωστόσο, η αναφορά στο «ομόδοξο» των Γιουγκοσλάβων δεν είναι τελείως λαθεμένη. Η ορθοδοξία είναι κυρίως τελετουργία και οι ιερείς της τελετάρχες. Εξακολουθεί να είναι τελετουργικά παρούσα σε σημαντικές στιγμές της ζωής των πιστών της ή ακόμα και των μη πιστών, όπως η γέννηση, ο γάμος και ο θάνατος. Ανταποκρίνεται έμμεσα και στην ανάγκη της γιορτής που έχουν όχι μόνο οι πιστοί της, σε εξαιρετικές στιγμές της ζωής τους. Η συμμετοχή στις ίδιες τελετές και τις ίδιες γιορτές, π.χ. στην Ανάσταση, καθιστά πιο στενή τη σχέση μας με τους Γιουγκοσλάβους.

Από την άλλη μεριά, η ορθοδοξία δεν μπόρεσε να αρθρώσει πολιτική και κοινωνική θεολογία, ούτε να επιδράσει στην καθημερινή ζωή των πιστών της. Όσοι το επεχείρησαν, όπως, π.χ., ο Αλέξανδρος Τσιριντάννης ή ο Ιερώνυμος, κατηγορήθηκαν ως καλβινίζοντες.

Η ορθοδοξία κυμαίνεται ανάμεσα στον αναχωρητισμό και τη συνειδητή ή μη υποταγή

στις κυρίαρχες πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις ή και την ψυχολογική εξάρτηση από την τρέχουσα επικαιρότητα, η οποία δεν δείχνει σαφή επίδραση θεολογικού στοχασμού. Είναι ενδεικτικό γι' αυτό το γεγονός ότι ο μακαριώτατος έχει γνώμη για τα πάντα, ενώ ο προκάτοχός του δεν είχε άποψη για κανένα σημαντικό πολιτικό ή κοινωνικό ζήτημα.

Αν μάλιστα θυμηθούμε ότι κάναμε πόλεμο εναντίον των επίσης ομόδοξων Βουλγάρων, ότι και η ομόδοξη Βουλγαρία προσφέρει διευκολύνσεις στους ιπταμένους ιέραιες του NATO, κατά της ομόδοξης Σερβίας, ότι πραγματική φίλια με τη Βουλγαρία χωρίς υπονομεύσεις είχαμε μόνο κατά την περίοδο που η βουλγαρική ορθοδοξία είχε τεθεί στο περιθώριο, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η ομοδοξία συνιστά σημαντικό αλλά όχι καθοριστικής σημασίας δεσμό με τους σημερινούς Σέρβους.

Ένα άλλο ιδεολογικής τάξεως ερώτημα είναι αν η εξόντωση των Γιουγκοσλάβων από τους Νατοϊκούς σημαίνει χρεοκοπία του Διαφωτισμού, του λεγόμενου «νεωτερικού» πνεύματος, του οποίου ο ευρωπαϊκός Διαφωτισμός αποτελεί την κυριότερη έκφραση, ή ακόμα και του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού, αν θεωρηθεί ότι το πνεύμα του Διαφωτισμού αποτελεί την πεμπουσία του.

Το ερώτημα αυτό τίθεται από την ίδια την πραγματικότητα, αφού η γενοκτονία των Γιουγκοσλάβων δεν γίνεται μόνο από τους Αμερικανούς αλλά και από τις κυριότερες δυτικές χώρες-μέλη του NATO, με την υποστήριξη των ΜΜΕ και, σε σημαντικό βαθμό, της κοινής γνώμης τους. Τις χώρες αυτές κυβερνούν «αριστερά» κόμματα, στην ιδεολογική παράδοση των οποίων ανήκει ο Διαφωτισμός, ακόμα κι όταν έχουν αποβάλει επισήμως το μαρξισμό από το πρόγραμμά τους —όπως, για παράδειγμα, το αγγλικό εργατικό κόμμα και το γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα.

Έτσι εξηγείται και το γεγονός ότι μέλη της γαλλικής εθνοσυνέλευσης, στη συνεδρία της 27.4.99, η οποία αναμεταδόθηκε από το κανάλι TV5, ισχυρίστηκαν ότι οι νατοϊκοί βομβαρδισμοί γίνονται για την υπεράσπιση των πολιτικών δικαιωμάτων των αλβανοφώνων του Κοσσυφοπεδίου. Τα δε πολιτικά δικαιώματα ορίζονται ανεξαρτήτως εθνικής ή «εθνοτικής» καταγωγής, σύμφωνα με τις ιδέες του Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης, τις οποίες αρνείται ο «δικτάτωρ» (με αντιπολίτευση!) Μιλόσεβιτς.

Από την άλλη μεριά, ο Γιανναράς, σε διάφορες επιφυλλίδες του στην *Καθημερινή*, υποστηρίζει κατά τρόπο υπαινικτικό ότι ο «Διαφωτισμός» χρεοκόπησε, αφού οι «φωταδιστές» οπαδοί του, έξω και σε μας, υποστηρίζουν το NATO. Ο ισχυρισμός αυτός φυσικά δεν ανταποκρίνεται στα πράγματα. Εξάλλου, εκπρόσωποι του ΚΚΕ σε διάφορα «τοκ σόου» παραδέχονται ότι ο Διαφωτισμός υπήρξε καθοριστικής σημασίας για την εποχή του, αλλά πάλιωσε γιατί εμφανίστηκε πριν από διακόσια χρόνια. Κατά τη γνώμη τους, μετά τα εγκλήματα των δυτικών στις αποικίες κ.λπ., δεν μπορεί πια να γίνεται λόγος για δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό. Η θέση αυτή, που δεν είναι η επίσημη θέση του ΚΚΕ, αν και ξεκινάει από διαφορετικές ιδεολογικές αφετηρίες, πλησιάζει τον τυφλό αντιδυτικισμό του Γιανναρά και των άλλων νέων θεολόγων.

Όλη αυτή η σύγχυση επιβάλλεται να εκλείψει. Για να γίνει αυτό πρέπει ίσως να θυμηθούμε ορισμένες από τις βασικές ιδέες του Διαφωτισμού. Μια απ' αυτές είναι η ταύτισή του από τον Καντ με την κριτική σκέψη, στο περίφημο δοκίμιό του *Απόκριση στο ερώτημα τι είναι Διαφωτισμός*. Ο Καντ ορίζει ως εξής το Διαφωτισμό: «Διαφωτισμός είναι η έξοδος

του ανθρώπου από την ανωριμότητά του, για την οποία είναι ο ίδιος υπεύθυνος». Ο Καντ επίσης, καθώς και πλήθος διαφωτιστών και συγγραφέων προτάσεων για τη διαρκή ειρήνη, θεμελίωσαν το Διεθνές Δίκαιο, υποστηρίζοντας ότι η ειρήνη θα έχει διάρκεια όταν τα διάφορα έθνη πάψουν να δρουν σύμφωνα με το φυσικό δίκαιο, που ταυτίζεται με το δίκαιο του ισχυροτέρου, και δεχτούν να δρουν ως συμπολίτες υπαγόμενοι στο ίδιο πολίτευμα και τους ίδιους νόμους. Το Διεθνές Δίκαιο, τουλάχιστον με την καντιανή έννοια, ποδοπατείται από τους Νατοϊκούς που, λέγοντας ότι θα συντρίψουν τη Γιουγκοσλαβία επειδή είναι ισχυρότεροι, ακολουθούν ό,τι ο Καντ ονόμαζε «φυσικό δίκαιο».

Η πλήρης άρνηση των ιδεών του Διαφωτισμού από το NATO καθίσταται σαφέστερη αν θυμηθεί κανείς τις ιδέες του Ρουσσώ στο *Κοινωνικό Συμβόλαιο* για το δίκαιο του ισχυροτέρου. Ο Ρουσσώ παρατηρεί ότι η δύναμη του ισχυροτέρου είναι φυσικό φαινόμενο που δεν θεμελιώνει δίκαιο, όπως δεν θεμελιώνει δίκαιο μια επιδημία, ένας σεισμός ή μια ληστεία. Από τη θέση αυτή του Ρουσσώ προκύπτει ότι οποιοσδήποτε «δικαιούται» να προστατευτεί από το NATO ή και να το βλάψει, αν μπορεί, ακριβώς όπως οποιοσδήποτε δικαιούται να προστατευτεί από μια επιδημία πανούκλας ή και να την καταπολεμήσει, αν μπορεί.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη σκέψη ότι οι Νατοϊκοί θα ήταν δυνατό να εξομοιωθούν ή να παραλληλιστούν προς τους Ναζί. Το αίσθημα ότι οι Νατοϊκοί ταυτίζονται με τους Ναζί είναι φυσικό να το νιώθουν οι Γιουγκοσλάβοι, που εξοντώνονται απ' αυτούς, όσο και ο λαός μας, που τους συμπαραστέκεται. Το αίσθημα αυτό, αν και ευεξήγητο, είναι ως ένα βαθμό λαθεμένο. Ο Χίτλερ είχε εκ των προτέρων καταστρώσει σχέδιο συστηματικής και μεθοδικής εξόντωσης διάφορων κατηγοριών ατόμων, οριζόμενων κατά τη γνώμη του από βιολογικά χαρακτηριστικά, όπως οι ολιγοφρενείς, οι Εβραίοι, οι αθίγγανοι και άλλοι, επειδή είναι βιολογικά κατώτεροι. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να πείθουν ότι οι Νατοϊκοί θεωρούν τους Γιουγκοσλάβους ως κατώτερη φυλή και ότι σχεδιάζουν εξαρχής να τους εξοντώσουν.

Οι Ναζί, εξάλλου, θεωρούσαν διάφορους άλλους λαούς ως φύσει δούλους, όπως οι Σλάβοι. Είχαν σχεδιάσει εκ των προτέρων να τους εξανδραποδίσουν και να τους μεταβάλλουν σε δουλοπάροικους των γερμανών βαρώνων. Από τα υπάρχοντα στοιχεία δεν προκύπτει ότι οι Νατοϊκοί επεδίωκαν εξαρχής να εξανδραποδίσουν τους Γιουγκοσλάβους. Πρέπει όμως να παραδεχτούμε ότι, όσο η επιδρομή των Νατοϊκών κλιμακώνεται, τόσο τα αποτελέσματά της γίνονται όλο και πιο δυσδιάκριτα απ' αυτά των ναζιστικών επιδρομών. Οι δε Αλβανοί θυμίζουν όλο και πιο πολύ τους Σουδήτες του 1939.

Αν δεν καταλήξει σε ολοκληρωμένη γενοκτονία, η επιδρομή των νατοϊκών κατά της Γιουγκοσλαβίας έχει πιο πολύ τα χαρακτηριστικά των αποικιακών επιδρομών δυτικών αποίκων εναντίον εξεγερμένων ιθαγενών, όπως, για παράδειγμα, οι Γάλλοι στη Μαδαγασκάρη, την Αλγερία κ.ά.

Όσο η Νατοϊκή επιδρομή κλιμακώνεται και αποκτά τα χαρακτηριστικά της γενοκτονίας, τόσο τα ιδεολογήματα που επικαλούνται οι στρατηγοί του NATO παραμερίζουν τα ανθρωπιστικά προσχήματα και αναφέρονται στις ιδέες του Καλλικλή στον *Γοργία* του Πλάτωνα, σύμφωνα με τις οποίες δίκαιο είναι το συμφέρον του ισχυροτέρου.